

Wehli Tünde

MEGJEGYZÉSEK A KÖZÉPKORI MAGYARORSZÁGI KÖNYVGYŰJTŐKRŐL ÉS KÖNYVGYŰJTÉSI SZOKÁSAIKRÓL

A jelen tanulmány előzménye Hoffmann Edith: Régi magyar bibliofilek c. (Bp.) 1929-ben megjelent, napjainkban is kézikönyvnek tekinthető kötete és annak 1992-es új kiadása.¹ Megírását mindenekelőtt az indokolta, hogy lényegében mindkét kiadás elsődleges feladatának az anyagközlést tekintette, így annak szintjét legfeljebb egy-egy személy illetve könyve értékelése kapcsán haladta meg. Az anyag egészének áttekintése, az ebből levonható tanulságok összegzése mindeddig az olvasóra maradt.

Hoffmann 1929-ben kiadott könyvében az 1301–1526 közötti bibliofilekkel foglalkozott. Azokkal a könyvbarátokkal, akiknek élete és könyvgyűjtő tevékenysége jórészt a jelzett időhatárok közé esik. Anyagát az uralkodók köré csoportosította. A királyok és családjuk, valamint az ország méltóságviselőinek művészettörténeti szempontból jelentős kódexeit és alkalmanként ősnymtatványait vizsgálta, elsősorban a stíluskritika módszerével.

Hoffmann könyvének megjelenése óta több mint hatvan év telt el. Ezalatt újabb könyvgyűjtők kerültek elő és a már ismerteknek további kötetei bukkantak fel. Ez a körülmény, valamint a kutatási szempontok és módszerek változása indokolta a téma újbóli elővételét s a kötet jegyzetekkel bővített közreadását 1992-ben.² Ebben, az előzményül szolgáló kötethez viszonyítva az alábbi változások váltak szükségessé:

1. A possessorokra is kiterjedő gyűjtéseknek és az írott források adatainak hasznosítása miatt, valamint az újabban megismert könyvtulajdonosoknak köszönhetően az alsó időhatárt az 1000. év táján kellett meghúzni. Az 1526-os felső határ azonban változatlanul elfogadható maradt. Azért, mert a mohácsi csata előtt még tárgyalhatók a késő középkor és a reneszánsz utolsó nagy könyvgyűjtői, ugyanakkor még nem kötelező az 1530-as évek polgárosodás és protestantizmus következtében gyökeresen megváltozó könyvkultúrájának érintése.

2. Hoffmann bibliofilekkel, azaz könyvbarátokkal foglalkozott. A bibliofil írhat, ajándékozhat és gyűjthet könyvet. Többségük Magyarországon a gyűjtők körébe tartozik. Ők olyan személyek, akiket bizonyos speciális szempont – külső megjelenés, tartalom, ritkaság stb. – előtérbe helyezése ösztönzött valamely könyv megszerzésére. Hoffmann elsősorban a művészettörténeti szempontból kiemelkedő, képekkel, iniciálékkal díszített kötetekre és azok tulajdonosaira fektette a hangsúlyt. Az újabb könyvtörténeti kutatások – elsősorban Csapodi Csaba, Csapodiné Gárdonyi Klára, Dankanits Ádám, Keveházi Katalin, Mollay Károly és Monok István publikációi³ – arra kötelezik a művészettörténészt is, hogy bibliofilek helyett possessorokkal foglalkozzon. Így a városi, értelmiségi pályára lépő polgároknak és az egyházi hierarchia alacsonyabb fokán álló személyeknek a könyvei, könyvszerzési és használati szokásai is a feldolgozás körébe kívánkoztak.

A fentiekből adódóan az 1992-es kiadás egyrészt jegyzetes kiegészítése Hoffmann

1929-ben megjelent könyvének, másrészt a Mohács előtti jelentősebb possessorok művészettörténeti vagy tartalmi szempontból, esetleg története miatt figyelmet érdemlő köteteinek számbavétele.⁴ Itt érdemes megemlíteni azt, hogy nem problémátlan a mai kutató számára a possessor és a tulajdont (possessio) képező könyv fogalma sem. Miként a bibliofil fogalma sem kielégítő, a possessoré és a possessióé sem teljesértékű, elfogadása leginkább kényszerűségből fakad. A tulajdonos és a tulajdon materiális kapcsolata dominál benne, nem pedig az azt meghaladó szellemiség. A possessor és possessio szavak a tárgyalt periódus könyvbejegyzéseiben nem szerepelnek, az oklevelekben és egyéb írott forrásokban sem könyvtulajdonosra és tulajdonára vonatkoznak. További probléma a possessor felismerésének és meghatározásának kérdése. Ennek felmerülése és megoldása még a tárgyalt időhatárokon belül sem egységes.

Munkánk során a könyvtulajdonosok körébe koronként más és más személyeket kellett bevonni. A magyarországi könyvkultúra kezdeteit jelentő Árpád-korban az egy-két könyvvel rendelkező személy is könyv iránt érdeklődőnek minősülhetett, később azonban alig. Nem foglalhattak helyet közöttük azok a személyek, akiknek mindössze néhány, a hivatásukhoz, munkájukhoz szorosan kapcsolódó kötetük volt. Tehát az a klerikus, akinek neve csak egy Missaléban olvasható, nem bibliofil. Egy olyan, a 15-16. század fordulóján élt főpap sem gyarapítja sorukat, akinek könyv iránti vonzalmát kizárólag reprezentatív liturgikus könyvek bizonyítják. Hiszen egy monumentális, gazdagon díszített Missale, Antifonale vagy Graduale elsősorban a kor liturgikus reprezentációjának kelléke, és csak másodsorban tanújele a megrendelő könyv iránti affinitásának. Az a klerikus, vagy világi értelmiségi, aki környezete könyvellátottságának hiányosságai miatt – írástudó lévén – lemásol magának egy a munkájához nélkülözhetetlen szöveget, sem sorolható a könyvgyűjtők közé. Ő inkább a munkáját igényesen végző értelmiségi. Viszont ide tartozik az a szellemi foglalkozású egyén, aki akár munkájához, akár irodalom stb. iránti érdeklődésből sajátkezűleg is gyarapítja könyvtárát (pl. Egkenfelder Liebhard) vagy iniciálékkal, lapszédísszel emeli könyvei esztétikai és anyagi értékét (Blutfogel Boldizsár).

A possessor felismerését koronként különböző források segítik. Az Árpád-korban bejegyzés (Perugiai Bernát kódexe) vagy tartalmi vizsgálat (Árpád-házi Szent Margit Psalteriuma) vezethet el az eredeti tulajdonos személyéhez. A 14. századtól szerencsés esetben már címer is segíthet ebben (pl. Vásári Miklós könyvei). A bejegyzések értékelésekor azonban azt is figyelembe kellett venni, hogy azok olyan személyek esetében, akik a saját könyveiken kívül másokéit is olvasva emendáltak, (pl. Vitéz János) tévútra is vezethetnek. Sokszor segítette tapasztalatból megismert gyűjtői szokás a könyv birtokosának meghatározását. Ezek közül a karakterisztikus (pl. korvinákon) vagy egyforma (pl. Vitéz kötetein) kötések a legegységesebbek. Néha egy író- vagy festőműhelyhez, scriptorhoz való következetes ragaszkodás is jellemezhető egy possessor (pl. Vásári Miklós vagy Mátyás király). Alkalmanként a későbbi birtokos vagy a könyv története juttatott el egy-egy kötet első tulajdonosához (pl. a Beckensloer érsekkel Salzburgba került kötetek egy része bizonyára eredetileg Vitézé volt). Végül, a szöveg tartalma (pl. Árpád-házi Szent Margit Psalteriuma) vagy a képek témaválasztása (Magyar Anjou Legendárium) is mutathatták az egykori tulajdonoshoz vezető utat.

Az 1992-es tanulmány érintőlegesen foglalkozik olyan kérdésekkel is, – illetve

remélhetőleg kiolvasható soraiból – mint a könyvgyűjtemények profilja, a magyarországi könyvbeszerzés formái, a könyvek tárolása, könyvtárak funkciója és a könyvek használata.

A magyarországi magánkönyvtárak tartalmi és formai szempontból az európai átlagot követik. Alapvetően Bibliát, liturgikus és tudományos munkákat, közöttük teológiai, jogi tárgyú köteteket gyűjtöttek az 1000–1526 közötti időszak klerikusai. A városi polgárság és a nemesség olvasmányigénye a középeurópai képbe illeszkedik, első sorban a német nyelvterületekéivel rokon; moralizációs- és szépirodalomban bővelkedik. A humanizmus hoz különös színt a magyarországi könyvgyűjtés történetébe. Janus Pannonius gyűjteménye sajátos arculatát az európai méretekben is gazdagon képviselt görög nyelvű műveknek köszönheti. A késői humanisták bibliotékáit a nemzeti irodalom és történelem emlékeinek (Janus Pannonius, Thuróczy krónika) jelenléte egyéníti.⁵ A Mátyás király halálát követő évtizedekben a már az ő uralkodása alatt kitapintható tendencia felerősödése regisztrálható. Egyfelől a tehetős főpapok könyvmegrendeléseikkel a liturgia pompáját fokozzák, másfelől a bibliofil, műbarát vagy mecénás helyét végérvényesen, a könyvben esztétikai örömök mellett munkaeszközt, szellemi örökséget közvetítő médiumot találó, possessoré váltja fel. A budai nyomda kudarca ellenére nő a nyomtatott könyv becsülete.

Az Árpád-kor királyi könyvtárának jellegéről tárgyi emlékek helyett inkább források tájékoztatnak. A források többnyire psalteriumokról és más magánáhitatot szolgáló könyvekről adnak hírt. Ezek királynék, királyi hercegnők tulajdonában bukkannak fel. Ez a nehezen magyarázható jelenség az európai képbe beleillik. Az Anjou-kori könyvtárról gazdagon díszített kódexek informálnak. A feltehetően legalább egy Bibliából, a királyi család és a magyar nemzet szentjeit is felölelő Képes Legendáriumból, az uralkodó dinasztia és az „ország” történetét az udvari-lovagi kultúra szempontjait is figyelemmel kísérő illusztrált feldolgozásából (Képes Krónika), – mely a magyar Anjouk családfája is – végül királytükörből álló gyűjtemény nem a nápolyi Anjoukéval, hanem a cseh királyi és osztrák hercegi gyűjteménnyel rokonítható.⁶ Zsigmond királyt – az eddig vele összefüggésbe hozott könyvek alapján – Luxemburgi rokonságával ellentétben nem vonzották a gazdagon díszített könyvek. Őt a könyvben inkább a mindennapi életben hasznosítható tartalom érdekelhette. Részben ezzel magyarázható, hogy könyveinek tulajdonát bizonyító címerrel, kötésről nem gondoskodott.⁷ Albert király és V. László öröklés folytán birtokolnak ugyan tekintélyes könyvtárat, megrendeléseik és az egyéb nekik készült munkák azonban leginkább az ájtatos uralkodót jelenítik meg előttünk. Reprezentatív imakönyvek hézagpótlók, mert az Európa-szerzte népszerű és nagy számban fennmaradt, világiak számára készült hóraskönyv és más magánáhitatot szolgáló könyv hazai előfordulását feltételezik.

Mátyás király könyvtára, a Bibliotheca Corvina profilja közismert.⁸ Jelentősen módosítható a Mátyás király könyv iránti érdeklődéséről kialakult kép. Úgy tűnik, a király jó ideig nem mutatott különösebb érdeklődést a könyvek iránt. A könyv számára eleinte minden bizonnyal kancelláriai vagy kincstári darab volt. Janus Pannonius vagy Vitéz János speciális gyűjteményének is kevesebb darabja kerülhetett hozzá az 1470-es összeesküvést követően, mint azt korábban hitték. Inkább azok tartalma, gyűjtési szempontja (feledésbe merült, ritka szövegek, hiteles munkák, amik leginkább a római szerzőknek is forrásként szolgáló görög auctorokat stb. jelentették) lehetett

a példaadó számára. A Corvina könyvtár arculatát az 1480-as évek második felének tudatosan az egyháziatyák műveire irányuló gyűjtése és Attavante művészete határozza meg.⁹ Módosításra szorult Beatrix királynénak a királyi bibliotéka alakításában korábban feltételezett szerepe. A királyné olvasott könyveket, rendeltek számára és ajánltak is neki kéziratot, valamint nyomtatott munkákat. Ezek alapján azonban legfeljebb a zene iránti érdeklődése körvonalazódik és megállapítható, hogy könyv iránti igénye a reneszánsz udvari kultúra átlagának felelt meg. Ennek alapján a könyvkészítésben aligha kezdeményezett, a neki szóló dedikációkban legfeljebb az erre irányuló szerzői igény fogalmazódott meg. Így tehát nyilvánvaló, hogy a művelt Aragóniai udvarból érkezett királynénak nemhogy akkora szerepe nem lehetett Mátyás könyv iránti érdeklődésének felkeltésében, orientációjának kialakításában, mint amekkorát szokás volt neki tulajdonítani, hanem valószínűleg semmilyen sem.

A könyvbeszerzés magyarországi formái az európai gyakorlatot követik. Azokhoz az országokhoz hasonlóan, amelyek nem a könyvek elsődleges termőhelyei, itt is nagy szerepet játszik az import. A behozatal iránya természetesen koronként változó, s a mindenkor gazdasági, politikai és kulturális orientáció függvénye. A távoli műhelyben való megrendelés és vásárlás lehetőségével azonban leginkább a társadalom szűkebb felsőbb körei élhettek, a szélesebb alsóbb rétegei ehelyett a helyi írástudóhoz (notarius stb.) fordultak igényükkel vagy maguk másoltak. A kéziratot könyv nehezen elérhető szellemi és anyagi kincse volt e rétegnek, talán ezért is olyan jelentős történetében az öröklés. Ezért fontos egy-egy könyv tulajdonostól tulajdonoshoz vándorlásának követe, majd végül valamely közgyűjteménynek tekinthető városi vagy egyházi gyűjteményben való lecsapódásának regisztrálása. Ebből a szempontból példaértékű a 24 szépesi plébános könyvtárának története.¹⁰ A nyomtatott könyv hozzáférhetőbbé tette az olvasnivalót a kevésbé tehetséges számára is. Táborukat a fennmaradt kötetek alapján elsősorban a nürnbergi Koberger nyomda látta el kereskedelmi úton érkező áruval. Ugyanakkor szembeűnő, hogy a liturgikus könyvek megrendelői a hagyományosan kedvelt Itáliában, Velence irányában tájékozódnak. Mindezzel szemben a nemzeti humanizmus könyvkiadással járó terheket is vállaló képviselőinek figyelme már a közeli Bécs felé fordul.¹¹

A könyvek tárolása, könyvtárak funkciója és a könyvek használata a középkori Magyarország könyvtörténetének egyik legnehezebben megragadható fejezete. A könyvtárak történetét kevés példa illusztrálja. Nyomon követhető viszont a királyi bibliotéka története. Az a folyamat, ahogy a magját alkotó, az uralkodó dinasztia történetében az ország krónikáját feldolgozó, folyamatosan bővülő krónikaredakciót is magába foglaló gyűjteményt Mátyás király halála után az országnagyok Corvin János örökösödési jogát félretéve a nemzet örökségének nyilvánítják.¹²

Arra nézve kevés információt nyújtanak a források, hogy hol, milyen helyiségben, s körülmények között tartották a gyűjtők könyveiket. Feltehetően, ahol mód volt erre, az egyházi intézmények mintáját követték a magánszemélyek is. A világi és a szerzetesi egyházak a templom illetve a plébánia, kolostor valamely e célra alkalmas helyiségében tartották könyveiket, lehetőleg ott, ahol használták azokat. Nagyobb gyűjtemény és több látogató befogadására alkalmas könyvtár-olvasószoza létével leginkább a humanista főpapok rezidenciáiban számolhatunk. Vitéz János pécsi palotájának könyvtárára például az ott olvasó humanisták szívesen emlékeznek vissza.¹³

Ládákba, tékába vagy polcokra fektethették azokat. A könyvszekrények, melyekben állítva sorakoztak a kötetek, a 15. század vége körül jelenhettek meg, a bártfai könyvszekrényvel egyidőben. A könyveket pulpitusra fektetve, vagy kézben tartva olvasták. Kevés adat informál a bibliotékák kezeléséről, használatáról. Janus Pannonius már maga megpecsételte könyvtárának sorsát a könyvekhez nem gyűjtőre jellemző viszonyával. Tiszteletre méltó viszont annak a 15. század végén élt Henckel Jánosnak az alakja, aki saját könyvei mellett a lőcsei plébánia kötetei történetének megörökítéséről, azok karbantartásáról és közösségi használatáról is gondoskodott.

Középkori könyvtáraink egyik fontos kérdése az, hogy hol helyezték el a királyi könyvtár köteteit. Az Árpád-korban a könyv fontos tartalma és uralkodói reprezentációhoz illő értékes kötése miatt leginkább a királyi kincstárban képzelhető el. Az uralkodói igény mellett talán részben ezzel magyarázható a 11-14. századi magyar krónikák közötti összefüggés, azok dinasztikus szemlélete s az a tény, hogy szerzőinek többsége is a királyok udvari klerikusai közül került ki. Különleges helyet foglal el a krónikasorban a Képes Krónika. Kérdés, hogy hol készült a hivatalos magyar krónikaredakciót megtestesítő kézirat. A korábbi irodalom egyfelől Kálti Márk, Erzsébet királyné kápolnája klerikusának (1358–körül a székesfehérvári bazilika custosa) szerzőségét hangoztatta. Másfelől, a kódexet képeinek stílusa alapján ahhoz a 14. század első felének bolognai orientációjú emlékcsoportjához köti, mely az esztergomi klérus tanultságát és ízlését képviselte. Ilyenformán kérdéses, készítésében az esztergomi, a székesfehérvári vagy a budai majd visegrádi királyi udvarban illetve a kancelláriában foglalkoztatott papoké volt-e a meghatározó szerep. Az író és festőműhely lokalizálása a Képes Krónika esetében azért is különösen fontos, mert az, biztos, hogy az őrzőhely közelében volt.¹⁴ A királyi könyvtár őrzőhelye a legnagyobb valószínűséggel a koronázási ékszerékével esett egybe. Így az Árpád-korban és az Anjouk uralkodásának jó részében a székesfehérvári bazilika és papsága feladata volt őrizete, s csak Nagy Lajos király követelésére szállították át azokat az ékszerekkel együtt a királyság és az ország fővárosából a király lakóhelyére, Visegrádra. Tulajdonképpen ez az a pillanat, amikor a kódexek inkább a királyi család mint az ország anyagi és szellemi szempontból egyaránt becses tárgyaivá válnak.

Mátyás király idejében a budai királyi palotában több könyvgyűjtemény is létezett.¹⁵ A kisebbek – Beatrixé, a kápolnáé és a kancelláriáé – mellett Mátyás tekintélyes könyvtárának elhelyezéséről kellett gondoskodni. A királyi könyvtár budai palotán belüli helye csak feltételezhető. Mindössze annyi biztos, hogy az legalábbis története utolsó szakaszában kápolna (Alamizsnás Szent János) közelében volt.¹⁶ Kápolna szomszédságában, akár a Medici vagy a Malatesta könyvtár.

A királyi család számára a könyv az Árpád-korban inkább a kincstár, mintsem a magánhasználatra létesített bibliotéka darabja. Az Anjou-kor uralkodói könyvtára a királyi család nápolyi gyökerei ellenére pofilja és funkciója alapján nem ahhoz igazodik, mert nem a tudományos és irodalmi munkák alkotják a gerincet, melyeknek talán legfontosabb funkciója az egyetemi oktatás támogatása,¹⁷ hanem a középeurópai királyokéhoz hasonlóan világi jellegű könyvtár, az uralkodó-dinasztikus reprezentáció eszköze. A királyi könyvtár Mátyás-kori formájában (az itáliai reneszánsz uralkodói könyvtárakhoz hasonlóan) a későbbi köz- és nemzeti könyvtár alapjait jelentette volna.

Összefoglalásunkat statisztikai adatokkal zárjuk. Hoffmann Edith 34 bibliófilleg foglalkozott részletesen, és további 14-ről írt rövidebben. Az 1992-es kiadványban 348 új könyvgyűjtő szerepel. Hoffmann 275 könyvet elemzett, a mostani munka 874 darabot tárgyal. Kérdés, hogy miképpen viszonyul a magánkönyvtárak állománya tartalmi és mennyiségi szempontból az intézményekéhez és ezen túl az egész magyarországi középkori anyaghoz. Tartalmilag a funkcióból adódhatnak eltérések. Mennyiségi szemszögből a Bibliotheca Hungaria alapulvételével, amelynek 3420 körüli tétele minden magyarországi vonatkozású könyv lajstromozásának köszönhető, a középkori Magyarország könyvgyűjtőinek és köteteinek száma imponáló.

JEGYZETEK

1. HOFFMANN E., Régi magyar bibliófilek. Az előszót és az új jegyzeteket írta és a kötetet szerkesztette Wehli T., Bp. 1992. A tanulmány előzményei közé tartozik még WEHLI T., Középkori magyarországi könyvgyűjtők (1000–1526) c. kandidátusi disszertáció Bp. 1994. és az ahhoz készült Tézisek Bp. 1994. c. kézirat is.

2. Az anyaggyűjtés bázisul a könyvgyűjtőkre és könyveikre vonatkozó irodalom szolgált, emellett, lehetőségeinkhez mérten kódexeket és ősnymtatványokat is vizsgáltunk. A magánszemélyek könyvei mellett figyelembe vettük az intézmények gyűjteményeit is. A történeti Magyarország könyvtárainak mai kódexállományát a katalógusok és a fennmaradt emlékek alapján Jákliné Fodor Adrienne és Szelestey Nagy László vette számba. Áldozatos munkájukat ezúton köszönöm meg. Az egyházi intézmények publikált középkori könyvjegyzékeit magam gyűjtöttem össze és néztem át. A possessorokra és bibliófilekre vonatkozó anyaggyűjtés bizonyára nem teljes. Az esetleges hiányszemek azonban a szükséges szelekcióból is kivetkezhetnek. Ld. még a 4. jegyzetet.

3. A Vitéz könyvtára, Janus Pannonius könyvtára, a Bibliotheca Corvinára és Beatrix királyné könyvtára vonatkozó publikációk mellett: CSAPODI Cs.–CSAPODINÉ GÁRDONYI K., Bibliotheca Hungarica. Bp. 1988, 1993. (a továbbiakban BiblHung), a Lymbus, Művelődéstörténeti tár kötetei és MOLLAY K., Többnyelvűség a középkori Sopronban. II. SSz 1968. 37 skk.

4. A kötetben helyet kaphattak volna az alábbi könyvtulajdonosok és könyveik: Ambrosius Salczter magister 1515. BiblHung 2477. sz., Anthonius de Valle Agnetis 15. sz. BiblHung 2123. sz., Anthonius megyesi prédikátor 1442. BiblHung 2045a. sz., Bartholomaeus Fontius. 15. sz. második fele. BiblHung 2339. sz., Blasius de Szék 15. sz. első fele. BiblHung 2059a. sz., Blasius Holtvinus 1476. BiblHung 2160. sz., Blasius Insulanus doctor keresztényszigeti plébános 1476 k. BiblHung 2094, 2095, 2120, 2232. sz., ebből kettőben Johannes barátfalvi plébános neve is szerepel., Blasius Rychwiniensis 1503. BiblHung 2146. sz., Clemens de Agria Hungariae seu Pannoniae BiblHung 2912. sz., Cristianus Medicus nagy-

szebeni plébános 15. sz. eleje. BiblHung 2055a. sz., Estei Hippolit, Franciscus Arndt de Lyssinch budai sacellanus 1513. BiblHung 2510. sz., Franciscus de Szatmár bibarcfalvi pap BiblHung 2059a. sz., Gasparus dominus BiblHung 1887. sz., Georgius Sperfogel BiblHung 1971. sz., Ilkus Márton budai plébános 15. sz. második fele BiblHung 1913, 1915, 1919, 1920, 1921, 1923. sz., Johannes de Cibinio carpentarius 1413. BiblHung 2123. sz., Johannes Kolb szebeni frater 1503 k. BiblHung 2146. sz., Laurentius de Krumpach magister BiblHung 1896, 1899. sz., Martinus de Odenburg 15. sz. BiblHung 2536. sz., Miklós modrusi püspök 15. sz. BiblHung 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2575, 2581, 2582. sz., Nicolaus Babonić zágrábi püspök 14. sz. első fele. BiblHung 2835. sz., Olmützi Ágoston Augustinus Olo-mucensis-Käsenbrot 16. sz. eleje BiblHung 2556. sz., Pancratius Rorbeck magister pozsonyi kanonok 1500k. BiblHung 2427. sz., Pang-ratius Franckh de Sopronio 1496. BiblHung 2463. sz., Paulus Budensis frater 15. sz. BiblHung 1924. sz., Paulus de Byrthalbense-rator 15. sz. BiblHung 2123. sz., Penckler Michaeli pozsonyi baccalaureus BiblHung 1887. sz., Petrus de Liptovia magister BiblHung 1910a. sz., Regiomontanus 15. sz. második fele. BiblHung 2320, 2321. sz., Salamon de Cassovia domonkos BiblHung. 1838. sz., Schlechta János kancellár 16. sz. eleje. BiblHung 2511. sz., Sebastianus ex Posonio 1480 körül. BiblHung 1827, 1828, 1829. sz., Stephanus de Pulka BiblHung 1912. sz., Thomas de Transylvania 15-16. sz. fordulója. BiblHung 1942, 1943, 1944, 1945. sz., Ulricus budai pá-tikus 1480 k. BiblHung 1847. sz., Valentinus Trenkel BiblHung 2045a. sz., Vetési Albert veszprémi püspök 1476 k. BiblHung 1839, 3320. sz., Vincentius Izseppensis de Izsep 1494. BiblHung 1939. sz., Vitus zágrábi pré-post 1453. BiblHung 2836. sz.

5. A könyvgyűjtők köréből kerülnek ki a búcsúcédulák és egyéb nyomtatványok közre-adói is (pl. Henckel, Bakócz). Ugyanakkor az sem kizárt, hogy azok a személyek, akiknek megbízásából könyvek jelennek meg (pl. Perényi Gábor), gyűjtöttek is.

6. WEHLI T., Könyvfestészet a magyar-

országi Anjou-udvarban. in: Művészet I. Lajos király korában. 1342–1382. Katalógus. Szerk. Marosi E., Tóth M., Varga L., Bp. 1982. 119 skk.

7. SCHMIDT, G., Zsigmond császár és a könyvfestészet. in: Művészet Zsigmond király korában. 1387–1437. Tanulmányok. Szerk. Beke L., Marosi E., Wehli T. Bp. 1987. 181 skk.

8. Lényegében ennek bemutatását szolgálta az 1990-es Corvinakiállítás (Bibliotheca Corviniana 1490–1990. Nemzetközi Corvinakiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban. Katalógus. Bp. 1990). A vállalt feladatot azonban csak részben valósította meg, mert a tartalom mellett a díszítés elsikkadt benne, noha Mátyás könyvtárában a festés a szöveggel azonos értékű lehetett.

9. KARSAY O., A fenséges könyvtár dícsérete. MKSz 1991. 316 skk. Attavante nem tartozott a korszak leghetesebb festői közé. Az újítás helyett az átvétellel, kompilációval érte be.

10. CSONTOSI J., A XV. századi egyházi könyvtárak. I. MKSz 1880. 333 skk.

11. WEHLI T., Szent László ábrázolása egy Bécsben, 1509-ben nyomtatott könyvben. AH 1993. 57 skk.

12. PRAY, G. Epistolae procerum I. Posonii 1806. 393.

13. CSAPODINÉ–GÁRDONYI, K., Die Bibliothek des Johannes Vitéz. Bp. 1984. 25.

14. A székesfehérvári készítésről legutóbb: DERCSÉNYI D., A Képes Krónika kora. in: Képes Krónika. Bp. 1964. 15 sk. Az esztergomi készítés melletti érveket fogadta el: WEHLI i. m. 6. jegyzet 120. Az esztergomi Collegium Christiben való készítés lehetőségének teóriáját Körmenynek az intézmény történetére vonatkozó kutatásai alapján ki lehet zárni: KÖRMENDY K., Az esztergomi Collegium Christi és könyvtára a XIV–XVI. században. MKSz 1983. 1 skk. A jelen pillanatban tehát legrealisabb Vizkelety álláspontja, aki az Isztambuli Antifonale keletkezési helyét az ország közepére lokalizálja: VIZKELETY A., Az „Isztambuli Antifonále”. AH 1989. 101.

15. CSAPODI Cs., A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek. Bp. 1984. 5 sk.

16. BALOGH J., A művészet Mátyás király udvarában. I. Bp. 1966. 62 skk.

17. MAZZATINTI, G., La Biblioteca dei Re d'Aragona in Napoli. Rocca S. Casciano 1897. I skk. és David Anderson szíves szóbeli közlése.

A mutatók elkészítését Laczkó Ibolyának köszönöm.

FÜGGELÉK

Az alábbi függelékben a possessorokhoz tartozó könyvek, a possesorok és könyveik scriptorainak, rubrikátorainak, festőinek jegyzékét közöljük.

Kódex-mutató

Admont. Stiftsbibliothek

Cod. 800; 223

Alba Julia (Gyulafehérvár), Batthyanaeum

D₅ II. 6-7; 280

E₅ II. 1; 293

E₅ V. 2; 293

F₅ III. 2; 240

F₅ III. 3; 287

F₅ III. 5; 240

F₅ IV. 3; 291

F₅ IV. 4; 226

F₅ VI. 17; 266

G₅ IV. 2; 240

G₅ IV. 6; 226

G₅ IV. 14; 240

G₅ V. 23; 242

H₅ II. 11; 266

H₅ III. 8; 287

H₅ III. 4; 227

H₅ IV. 9; 240

J₅ 2-3; 241

J₅ II. 12; 280

K₅ I. 11; 240

K₅ I. 2; 269

K₅ I. 3; 269

K₅ I. 8; 240

N₅ III. 6; 241

Ms. II. 29; 287

R. I. 76; 226

R. I. 78; 291

R. I. 93; 291

R. I. 116; 276

R. II. 64; 231

R. II. 72; 226

R. II. 80; 231

R. II. 82; 228

R. II. 84; 226

R. II. 85; 231

R. II. 103; 226

R. II. 134; 22, 23-25, 62, 152-154

R. III. 47; 276

R. IX. 56; 246, 291

V:G₂ II. 5; 293

V:H₅ I. 1; 293

V:H₅ I. 2; 293

V:H₅ I. 9; 293

V:H₅ I. 11; 293

V:H₅ II. 5; 293

V:H₅ II. 10; 293

V:H₅ II. 12; 293

V:H₅ II. 13; 293

V:K₅ I. 2; 293

V:K₅ I. 3; 293

V5 II. 2; 213

X. 3; 269

- Z₄ II. 12; 266
 Inc. 62; 287
 Inc. 89; 276
 Inc. IV. 29; 271
 Inc. IV. 36; 287
 Inc. V. 2a-b; 287
 Inc. V. 9; 276
 Inc. V. 13; 287
 Inc. V. 22; 292
 Inc. V. 38; 244
 Inc. V. 53; 292
 Inc. V. 80; 271
 Inc. V. 92; 287
 Inc. V. 93; 287
 Inc. V. 110; 287
 Inc. V. 115a-c; 290
 Inc. V. 122; 292
 Inc. V. 123a-c; 276
 Inc. V. 123a-c; 287
 Inc. VI. 4; 287
 Inc. VI. 5; 292
 Inc. VI. 10; 287
 Inc. VI. 32; 266
 Inc. VI. 36; 292
 Inc. VI. 42; 241
 Inc. VI. 61; 266
 Inc. VI. 92; 287
 Inc. VI. 115; 266
 Inc. VIII. 1/a; 292
 Inc. VIII. 18; 292
 Inc. VIII. 38; 278
 Inc. VIII. 39/a-d; 292
 Inc. VIII. 40; 269, 292
 Inc. VIII. 50a-c; 287
 Inc. VIII. 54; 277
 Inc. VIII. 59; 277
 Inc. IX. 4; 292
 Inc. IX. 5; 269, 292
 Inc. X. 2; 287
 Inc. X. 3; 292
 Inc. X. 5; 269, 292
 Inc. X. 6; 269, 292
 Inc. X. 7; 293
 Inc. X. 8; 293
 Inc. XI. 4; 293
 Inc. XI. 5; 293
 Inc. XI. 6; 269, 293
 Inc. XI. 7; 293
 Inc. XI. 8; 269, 293
 Inc. XII. 1; 269, 293
 Inc. XII. 2; 293
- Antol (Szentantal)**
 Leo Papa- (Iappang); 60, 69, 236
- Assisi, Ferences konvent könyvtára**
 Cod 607; 216
- Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek**
 2° Ink. 334; 280
- Banská Bystrica (Besztercebánya), Mestské múzeum**
 Inc. 10; 266
- Bardejov (Bártfa), Šarišské múzeum**
 I/III; 274
 Inc. 2; 242
- Berkeley, Bancroft Library of University of California**
 F. 2MSA2M2 1300-37; 217
- Berlin, Staatsbibliothek**
 99 B 1 99; 99, 252
 Ms. Fol. lat. 28; 254
 Ms. Fol. lat. 52; 199, 254
 Th. fol. 38; 254
 Th. fol. 160; 254
- Besançon, Bibliothèque municipale**
 Cod. lat. 166; 87, 99, 252
 Ms. 170; 254
 Ms. 431; 254
 Ms. 480; 254
 Ms. 481; 254
 Ms. 531; 254
 Ms. 838; 254
 Ms. 846; 254
- Bologna, Biblioteca Universitaria**
 Cod 2682; 134, 204
- Bratislava (Pozsony), Kapitulská Knižnica**
 Knauz 13; 243
 Knauz 14; 243
 N° 4; 265
 N° 5; 154, 157-158
 N° 31; 36, 230
 N° 35; 194
 N° 61; 228
 N° 85; 240
- Bratislava (Pozsony), Múzeum hlavného mesta Bratislavy**
 EC Lad. 2/40; 243
- Bratislava (Pozsony), Universitná Knižnica**
 K. XXVII. 17954; 271
 IV. 84; 223
- Bruxelles, Bibliothèque Royale d'Albert Ier**
 Ms. IV. 360; 228
 Ms. 8879-80; 234
 Ms. 9008; 77-78, 89-90, 99, 252
- Budapest, Egyetemi Könyvtár**
 Cod. Graec. 1; 254, 256
 Cod. Ital. 2; 254
 Cod. lat. 1; 76, 99, 252, 257
 Cod. lat. 2; 99, 252
 Cod. lat. 3; 61, 69, 99, 197, 236, 252
 Cod. lat. 4; 76, 99, 255
 Cod. lat. 5; 99
 Cod. lat. 6; 99, 252
 Cod. lat. 7; 100
 Cod. lat. 8; 100, 252
 Cod. lat. 9; 61, 69, 87, 88, 100, 197, 236, 252
 Cod. lat. 10; 61, 69, 88, 100, 197, 236
 Cod. lat. 11; 88, 100, 252
 Cod. lat. 12; 254
 Cod. lat. 13; 197-198, 249
 Cod. lat. 14; 254

- Cod. lat. 15; 254
 Cod. lat. 16; 254
 Cod. lat. 17; 254
 Cod. lat. 18; 254
 Cod. lat. 20; 254
 Cod. lat. 21; 254
 Cod. lat. 22; 254
 Cod. lat. 23; 254
 Cod. lat. 24; 254
 Cod. lat. 25; 238, 254
 Cod. lat. 26; 254
 Cod. lat. 27; 254
 Cod. lat. 28; 254
 Cod. lat. 30; 254
 Cod. lat. 31; 254
 Cod. lat. 32; 254
 Cod. lat. 38; 223
 Cod. lat. 50; 227
 Cod. lat. 63; 227
 Cod. lat. 65; 240
 Cod. lat. 67; 279
 Cod. lat. 68; 241
 Cod. lat. 71; 238
 Cod. lat. 73; 241, 277
 Cod. lat. 75; 246
 Fr. l. m. 236; 231
 Inc. 15; 276
 Inc. 28; 244
 Inc. 65; 263
 Inc. 125; 241
 Inc. 142; 266
 Inc. 158; 241
 Inc. 174; 239
 Inc. 176; 241
 Inc. 179; 290
 Inc. 189-190; 240
 Inc. 201; 240
 Inc. 209; 277
 Inc. 372; 246
 Inc. 438; 277
 Inc. 870; 241
 Inc. 874; 241
 RMK III. 19; 268, 285
 RmK III. 118; 270
 Vet. 02/8b; 284
 Vet. 02/28b; 279
 Vet. 04/20; 278
 Vet. 07/24; 272
 Vet. 11/45a; 280
 Vet. 13; 268
 Vet. 16/47b; 272
 Vet. 19/32c-18/64; 268
- Budapest Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár**
 B 0941/103; 285
 Bq 0941/319; 271
- Budapest, Magyar Ferences Könyvtár**
 Esztergomi letét Muz. 1; 234
 Esztergomi letét Muz. 11a; 267
 Esztergomi letét M 40 B RMK III. 238; 285
- Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum**
 2; 274
 3; 274
 5; 274
 7; 277
 9/1-2; 274
 11; 276
 13; 276
 14; 276
 15; 276
 17/1-2; 274
 18/1-2; 274
 19; 274
 20; 276
 21; 276
 31; 274
 33; 276
 34; 276
 35; 276
 36?; 274
 37; 274
 39; 274
 40; 274
 41; 274
 43; 274
 44; 274
 50; 274
 61; 276
 Ábel 43; 280
 Ábel 49; 242
 Ábel 51; 242
- Budapest, Magyar Tudományos Akadémia
 Könyvtára**
 Ant 929; 278
 Cod. lat. 2; 75, 81, 99, 252
 K 32; 244
 K 39; 264
 K 42; 140, 264, 286
 K 439; 254
 K 465; 33-34, 229
 K 479; 283
 K 483; 231
 K Inc. 166; 268
 Ráth F. 1042; 284
 Ráth F. 1060. RMK 394; 271
 Ráth F. 1074; 286, 288
 Ráth F. 1493; 290, 292
 Ráth F. 1493; 292
 RM 29; 270
- Budapest, Országos Széchényi Könyvtár**
 Ant. 1039; 292
 Ant. 1746; 268
 Cod. 317; 195
 Cod. gr. 1; 254
 Cod. ital. 1; 196
 Cod. lat. 50; 216
 Cod. lat. 69; 220
 Cod. lat. 78; 222
 Cod. lat. 87; 254
 Cod. lat. 91; 222

- Cod. lat. 115; 34-35
 Cod. lat. 121; 76, 88, 100, 252
 Cod. lat. 128; 227
 Cod. lat. 136; 117-119
 Cod. lat. 137; 254
 Cod. lat. 141; 254
 Cod. lat. 148; 178, 197, 254
 Cod. lat. 150; 110, 258
 Cod. lat. 160; 76, 83, 100, 252
 Cod. lat. 165; 284
 Cod. lat. 179; 254
 Cod. lat. 197; 267
 Cod. lat. 205; 254
 Cod. lat. 206; 254
 Cod. lat. 212; 42
 Cod. lat. 214; 220
 Cod. lat. 234; 100
 Cod. lat. 241; 87, 100, 252
 Cod. lat. 249; 100, 178-179, 281, 283
 Cod. lat. 257; 254
 Cod. lat. 258; 254
 Cod. lat. 262; 254
 Cod. lat. 281; 85, 88, 100, 123, 127, 201, 252
 Cod. lat. 317; 220
 Cod. lat. 322; 266
 Cod. lat. 343; 130-131, 262
 Cod. lat. 344; 61, 69, 100, 197, 236, 252
 Cod. lat. 345; 100, 252
 Cod. lat. 346; 100
 Cod. lat. 347; 79, 100, 249, 252
 Cod. lat. 348; 270
 Cod. lat. 358; 100
 Cod. lat. 359; 44-46, 231
 Cod. lat. 362; 197
 Cod. lat. 365; 239
 Cod. lat. 369; 126-127
 Cod. lat. 370; 61, 69, 74, 100, 196, 252, 236
 Cod. lat. 377; 228
 Cod. lat. 378; 166
 Cod. lat. 380; 172-175, 283
 Cod. lat. 382; 285
 Cod. lat. 396; 254
 Cod. lat. 399; 279
 Cod. lat. 404; 17-22, 193, 223-224
 Cod. lat. 406; 281
 Cod. lat. 411; 281
 Cod. lat. 412; 80, 99, 252
 Cod. lat. 413; 76, 98, 255
 Cod. lat. 414; 76, 98, 251
 Cod. lat. 415; 62, 69, 83, 97, 197, 236, 251
 Cod. lat. 416; 197, 236, 254
 Cod. lat. 417; 78, 98, 251
 Cod. lat. 421; 99, 255
 Cod. lat. 422; 82, 83, 98, 251
 Cod. lat. 423; 98
 Cod. lat. 425; 98
 Cod. lat. 426; 82, 83, 99, 251
 Cod. lat. 427; 83, 98, 251
 Cod. lat. 428; 82, 83, 99, 251
 Cod. lat. 429; 82, 83, 99, 251
 Cod. lat. 430; 82, 83, 98, 251
 Cod. lat. 432; 285
 Cod. lat. 438; 83, 101, 252
 Cod. lat. 445; 75-76, 100, 139, 252, 264
 Cod. lat. 446; 90, 111, 115-115, 141-142, 259-260
 Cod. lat. 529; 100
 Cod. lat. 3922; 223
 Facs. I. Ms. 76; 236
 Inc. 24 vagy 24a; 240
 Inc. 36; 262
 Inc. 107; 238
 Inc. 110; 271
 Inc. 177; 243
 Inc. 181; 263
 Inc. 230b; 254
 Inc. 255b; 287
 Inc. 260b; 266
 Inc. 301; 240
 Inc. 327; 266
 Inc. 436; 271
 Inc. 558b; 267
 Inc. 558c; 292
 Inc. 561; 280
 Inc. 570; 242
 Inc. 615; 244
 Inc. 720; 262
 Inc. 793; 271
 Inc. 816; 277
 Inc. 972; 277
 Inc. 995; 270
 Inc. 1016; 266
 Inc. 1143; 250
 Inc. 1143a; 254
 Inc. 1202; 268
 MNy 12; 264
 MNy 17; 239
 MNy 73; 140, 264
 RMK III. 46; 132-133
 RMK III. 196; 286
 Budapest, Szépművészeti Múzeum
 Inv. No 3510/1940; 262
 Inv. No 3511/1940; 262
 Inv. No 3512/1940; 262
 Inv. No 3513/1940; 262
 Inv. No 3514/1940; 262
 Inv. No 3515/1940; 262
 Inv. No 3516/1940; 262
 Inv. No 3517/1940; 262
 Inv. No 3518/1940; 262
 Inv. No 3519/1940; 262
 Inv. No 3520/1940; 262
 Inv. No 3521/1940; 262
 Cambridge, Harvard University Library
 Ms. Richardson 16; 254
 Ms. Typ. 91; 254
 Cambridge, Library of Trinity College
 Ms. 1235.o.4.4.; 76, 87, 100, 252

- Chicago, T. Kimball Brooker-gyűjtemény
Xenophon; 245
- Cividale, Museo Archeologico Nazionale
AD CXXXVII; 213
Cod. CCCVI; 213
- Cluj-Napoca, Román Népköztársaság Akadémiaja Kolozsvári könyvtára
Itsz. n.; 282 Claudianus Claudius versei, Velence 1498
Itsz. n.; 282 Plato: Opera/Ficinus ford. Velence 1491
Itsz. n.; 282 Plinius: Historia naturalis, Parma 1476
55630; 286
80363; 286
Inc. 82. A. 11; 260, 263
- Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára
E 800; 268
- Dresden, Altertumsmuseum
Itsz. nélk. – Thurzó János Missaléje; 171-172
- Dresden, Sächsische Landesbibliothek
Ms. DC 115; 83, 100, 252
Ms. DC 172; 254
Ms. R. 28^m; 76, 100, 108, 127, 252
Ink. 3122 (N1⁰); 261
Ink. 3320 (1⁰); 261
- Eger, Főegyházmegeyi Könyvtár
No. 35; 274
A. a. V. 1. 238-239
P.V.1; 34, 230
Itsz. nélk. – Báchy Ferenc kéziratos formuláskönyve; 266
- Erlangen, Universitätsbibliothek
Ms 6; 88, 100, 216
Ms 1226; 249, 256
- Esztergom, Főszékesegyházi Könyvtár
I. 59; 285
Ms. I. 2; 277
Mss. I. 1a; 116, 181, 283
Mss. I. 3; 281
Mss. I. 3c; 231
Mss. II. 3; 214
Mss. II. 395; 238
S.IV.N.27; 286
Inc. 99. XVI; 290
Inc. I. 62. XV.; 286
Inc. II. 66; 286
Inc. XV. I. 23; 254
Inc. XV. II. 8; 266
Inc. XVI. 141; 278
Inc. XVI. II. 38; 266
- Esztergom, Simor könyvtár
3-36-4/7864; 122-123, 261
- Firenze, Biblioteca Nazionale
Ms. Pal. 766; 230
Plut. 34. Cod. 50; 257
Plut. 73.4; 249
Plut. 77. Cod. 11; 254
- Firenze, Biblioteca Laurentiana
12.10; 100, 252
14.22; 100, 252
15.15; 101, 252
15.16; 101, 252
15.17; 79, 101, 252
21.18; 101, 252
32.4; 199
68.19; 101, 252
68.23; 198-199
73.39; 101, 252
82.11; 199
83.11; 199
Acqu. doni 233; 101, 252
Acqu. doni 277; 257
Cod. 36; 197, 236
Cod. 65; 197
Cod. 65.36; 61-62, 69
- Göttingen, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek
Cod. lat. phil. 36; 101
- Göttweig, Stiftsbibliothek
555; 254
- Graz, Universitätsbibliothek
Cod. 211; 216
- Güssing (Németújvár), Ferences kolostor
2/197(86); 267, 286
- Gyöngyös, Bajza József Tudományos Könyvtár
138; 285
Ant. 358; 282
Ant. 529; 292
Ant. 576; 268
Ant. 679; 285
Ant. 711; 280
Inc. No. 54; 254
Inc. No. 121; 267
- Győr, Püspöki Papnevelő Intézet Könyvtára
I.1; 83, 101, 252
O.III. 16; 254
O.IV. 2; 254
O.IV. 14a,b; 270
Itsz. n. – Antiphonale; 182, 261
Itsz. n. – Perényi Missale; 133, 188-189, 289
- Hamburg, Staats- und Universitätsbibliothek
Cod. 139; 254
- Hannover, Niedersächsische Landesbibliothek
Ms.DV.505; 69, 196, 236
Ms.DV.506; 254
- Holkham Hall, Norfolk, Wells, Library of the Earl of Leicester
M.S. 18; 95, 101, 161
- Istanbul, Topkapi Serail Könyvtára
G. I. 46; 165-166, 281
- Jena, Universitätsbibliothek
Bos. 8° 1; 83, 101, 252, 257
- Kalocsa Főszékesegyházi Könyvtár
Itsz. n. – Augustinus; 238
KFK/I-1; 238

- Kiel, Universitätsbibliothek
Ms. R. B40; 254
- Klosterneuburg, Augustiner Chorherrenstift, Bibliothek
Cod. 32; 194
Cod. 62; 33
Cod. 63; 33, 194
Expositio in Ps; 254
No 238, 240; 22, 225-226
No 486; 234
- Košice (Kassa), Biskupná knižnica
Z. 4.24; 242
- Košice (Kassa), Štatna vedecká knižnica
197/1; 274
- Kraków, Biblioteka Czartoryskich
Cod. 1514; 76, 103, 254
- Kraków, Biblioteka Jagiellońska
Cod. 1751, BB V. 29; 223
Ms. 599; 69, 74, 90, 196, 237
No. 4289 (lappang); 164-165; 208, 259
Ms. 597; 196, 236
- Kőrménica (Kőrmöcbánya), Plébániai Könyvtár
CX. XVII; 243
CX. XIX; 232-233
CX. XX; 242-243
CX. XXII; 243
CX. XXIV; 243
- Leipzig, Universitätsbibliothek
Rep.I. 17; 249
Rep.I. 80; 254
Rep.I. 98; 256
- Linz, Stadtbibliothek
Missale Strigoniense – Itsz. n.; 272
- London, British Museum Library
Add. Ms. 34294; 204
Add. Ms. 21165; 198, 254
Add. Ms. 21413; 204
Harl. 4902; 237
Harl. 4868; 249
L. Grenville 7251; 204
Lansdowne Ms. 836; 83, 101, 253
- London, Robinson gyűjtemény
Petrarca; 254
- Louvain, Université Catholique, Bibliothèque de l'ancienne Faculté de Théologie
Ms 1; 218
- Madrid, Real Biblioteca del monasterio el Escorial
g. III. 3; 249
Vitr. 2.III.19; 254
Vitr. 4-12; 281
- Madrid Biblioteca Nacional
Res. 28; 249
10025; 230
- Manchester Chetham's Library
No 27900; 249
- Melk, Benediktinerstift
Cod. 1080; 41, 231
Cod. 2484; 255
- Mexico, Láng Dezső gyűjtemény
Boethius; 254
- Miercurea-Ciuc (Csikszereda), Rajoni Múzeum
Itsz n.; 285 ferences Antifonale
- Milano, Ambrosiana
Cod T. 7. sup; 196
P. 129. sup. 199
- Milano, Trivulziana
Ms. 817; 101, 253, 254
Ms. 818; 101, 253
Cod. 2163; 204
Cod. 2167; 204
- Modena, Biblioteca Estense
Cod. lat. 226; 254
Cod. lat. 391; 101, 253
Cod. lat. 419; 84, 101, 253
Cod. lat. 425; 101, 253
Cod. lat. 429; 254
Cod. lat. 432; 102, 253
Cod. lat. 435; 101, 253
Cod. lat. 436; 101, 253
Cod. lat. 437; 83, 101, 253
Cod. lat. 439; 102, 253
Cod. lat. 441; 101, 253
Cod. lat. 447; 76, 101, 253
Cod. lat. 448; 102, 253
Cod. lat. 449; 79, 101, 253
Cod. lat. 458; 79, 101, 255
Cod. lat. 472; 80, 83, 102, 253
Cod. lat. 1039; 83, 102, 253
H.3.12; 254
- Montpellier, Bibliothèque de la Faculté de Médecine
No.125; 254
- München, Bayerische Staatsbibliothek
Cod. gr. 157; 254
Cod. gr. 449; 254
Cod. lat. 69; 95, 102
Cod. lat. 175; 102, 127, 161, 253
Cod. lat. 294; 76, 102, 253
Cod. lat. 310; 61, 69, 83, 102, 197, 236, 253
Cod. lat. 341; 76, 83, 102, 253
Cod. lat. 627; 85, 102, 201, 253
Cod. lat. 9684; 223
Cod. lat. 14739; 236
Cod. lat. 15701; 207
Cod. lat. 15731; 62-64, 69, 197, 236
Cod. lat. 15732; 62-64, 69, 197, 236
Cod. lat. 15733; 62-64, 69, 106, 197, 236
Cod. lat. 15734; 63-64, 106, 197, 237
Cod. lat. 15738; 105-106, 200
Cod. lat. 15739; 69, 196, 246
- Napoli, Biblioteca Nazionale
MS VI. E 40; 255
- New Haven, Yale University Library
F 92-145; 76, 101, 253
Nr 284; 237

- New York, P.H. Kraus műkereskedő
Psalterium; 235
- New York, Pierpont Morgan Library
Ms. G. 7; 111-114, 116, 123, 141, 259
Ms. 55.I.75; 281
Ms 360a-d; 217
Ms. 496; 79, 102, 253
Ms. 497; 102, 253
Spencer Coll. 27; 100, 249, 252
- Nürnberg, Stadtbibliothek
Ms. Bibl. Solger 31; 167-168
- Olomouc (Olmütz), Státní Archiv – Domské a
Kapitulní knihovna
Cod. lat. C.O. 330; 102, 124, 249, 253
- Olomouc (Olmütz), Státní Vedecká knihovna
IV. 1.; 175, 283
- Oxford, Bodleian Library
2481.559; 249
Auct. 7 Q. inf. 2. 20; 263
Cod. Arch. Selden Mss. 3375; 282
Ms. Canon. Pal. lat. 17; 254
Ms. Hertford College 2 [E.N.2]; 21, 224
Ms. Rawl. liturg. d. 6. vagy Ms. 15857; 49,
164-165, 208, 232, 254, 280, 281
- Oxford, Keble College
Hatchett Jackson 85; 258-259
- Padova, Biblioteca Capitolare
A.24; 221
A.25; 221
- Padova, Biblioteca Universitaria
Cod. lat. 712; 247
Cod. lat. 739; 247
Cod. lat. 1788; 247
- Padova, Seminario
Cod. XLVI; 254
- Pannonhalma, Benedekrendi Főapátság könyv-
tára
122.D.16; 254
- Paris, Bibliothèque de l'Arsenal
Ms. 5211; 17
- Paris, Bibliothèque Nationale
Cod. 7239; 49-50
Cod. lat. 1767; 102, 253
Cod. lat. 2129; 92-95, 102, 127, 161-163,
253
Cod. lat. 2472; 128-129
Cod. lat. 6390; 249
Cod. lat. 7239; 232, 254
Cod. lat. 7803; 237, 249
Cod. lat. 7844; 108-109
Cod. lat. 8834; 78-79, 102, 253
Cod. lat. 16839; 102, 253
Fond. Ital. 548; 255
Gr.741; 249
Ms. Ital 372; 204
Ms. lat. 8879; 186-187
Nouv. acq. lat. 3119; 112, 116-117
Vélins 474-478; 161
- Paris, Martialis 249 magántul;
- Parma, Biblioteca Palatina
G. G.III.170.1654; 76, 102, 108, 255
- Pécs, Püspöki Könyvtár
DD. III. 18; 239-240
- Praha, Státní knihovna-Universitní knihovná
XXIII A a; 280
A. XIV 14; 254
Cod. lat. H. VIII. 72. Cimelium 40; 106, 254
Cod. lat. VIII. H. 73; 79, 102
Cod. lat. VIII. H. 76. Cim 43; 166, 208, 281
Teplá Cod. 39; 55, 235
Itsz. n. – Trilingvis biblia; 225
Itsz. n. – Liber Canonice; 228
- Roma, Biblioteca Casanatense
Cod. lat. 459; 54, 83, 102, 253
- Roma, Biblioteca Apostolica Vaticana
Cod. Ottob. lat. 479; 124-125, 261
Cod. Ottob. lat. 501; 136-139, 204, 254,
263-264
Pal. lat. 50; 213
Pal. lat. 1787; 55
Ross. 1164; 74, 102
Vat. Barb. lat. 39; 254
Vat. Barb. lat. 40; 254
Vat. Barb. lat. 73; 254
Vat. Barb. lat. 83; 254
Vat. Barb. lat. 168; 249
Vat. lat. 1951; 249
Vat. lat. 2004; 199
Vat. lat. 3186; 75, 102, 253
Vat. lat. 5268; 230, 249
Vat. lat. 5697; 230
Vat. lat. 5841; 20, 217-218
Vat. Ottob. lat. 80; 250
Vat. Ottob. lat. 1562; 250
Vat. Pal. 1. 1587; 250
Vat. Pal. 1711; 62, 69, 197
Vat. Reg. lat. 1715; 250
Vat. Reg. 99; 216
Vat. Reg. 1532; 237
Vat. Urb. lat. 110; 88, 102, 114-115, 127,
201
Vat. Urb. lat. 112; 77-78, 102
Vat. Urb. lat. 274; 237
- Salzburg, Universitätsbibliothek
UB. A. VII. 39; 60, 69, 196
UB Cod.V.I.B. 19; 222
UB M. II. 11.; 43-46, 231
UB M. II. 135; 102
UB M. III. 19.; 169, 282
UB V. I. E. 56; 207
- Sankt Florian, Stiftsbibliothek
III. 206; 23, 225
- Sankt Paul in Lavanttal, Benediktinerstift
Itsz. n.; 254
- Sárospatak, Tiszáninneni Református Egyház-
kerület Nagykönyvtára
Kt. 1 (elvezett); 225

- Sibenik, Ferences kolostor Könyvtára
Cod. 10; 228
- Sibiu (Nagyszeben), Bruckenthal Museum
Inc. 26; 244
Inc. 29; 271
Inc. 33; 271
Inc. 37; 272
Inc. 38; 272
Inc. 71; 244, 278
Inc. 74; 271
Inc. 103; 244, 278
Inc. 105; 272
Inc. 113; 268
Inc. 114; 268
Inc. 118; 278
Inc. 121; 268
Inc. 130; 278
Inc. 135-335-212-117; 271
Inc. 146; 279
Inc. 149; 271
Inc. 152; 244
Inc. 178; 278
Inc. 180; 278
Inc. 182; 279
Inc. 188; 244, 278
Inc. 211; 278
Inc. 223; 278
Inc. 231; 278
Inc. 232; 278
Inc. 233; 278-279
Inc. 234; 279
Inc. 239; 278
Inc. 240; 278
Inc. 260; 278
Inc. 262; 278
Inc. 269; 268
Inc. 285; 244
Inc. 304; 268
Inc. 344; 278
Inc. 345; 271
Inc. 373; 268
Inc. 374; 285
Inc. 377; 278
Inc. 378; 278
Inc. 379; 278
Inc. 398; 278
Inc. 400; 278
Incc. 71; 244
Incc. 103; 244
Incc. 152; 244
Incc. 188; 244
- Sopron, Győr-Sopron megyei 2. Levéltár
2989. sz. városi könyve; 267
- Spišská Kapitula (Szepeshely), Szemináriumi
könyvtár
132; 271
- Stuttgart, Württembergische Landesbibliothek
Cod. lat. theol. et philos. fol. 152; 103, 253
- Szeged, Alsóvárosi Ferences templom és ko-
lostor
Lectionarium (elveszett); 233
Szentpétervár, Ermitázs,
No 16930-16934; 217
Szentpétervár, Szaltikov-Scsedrin könyvtár
Callimachus; 254
Székesfehérvár, Püspöki Könyvtár
Inc. 44; 254
Tîrgu-Mures (Marosvásárhely), Bolyai Tudomá-
nyos Könyvtár
Ms 374; 239
Toruń (Thorn), Miejska im. Kopernika
R. Fol. 21. 107; 103, 253
Venezia (Velençe), Biblioteca Marciana
MS 2796; 91, 103, 253
MS 3585; 83, 103, 253
MS 3850; 103, 254
MS 4054; 77-78, 103, 254
Verona, Biblioteca Capitolare
Cod. CXXXV; 199, 250, 254
Cod. lat. 124; 80, 103
Cod. lat. 125; 80, 103
Veszprém, Püspöki Könyvtár
E. 1; 254
Volterra, Biblioteca Guarnacci
Cod. lat. 5518. XLIX. 3. 7; 80, 103, 254
Warszawa, Biblioteka Narodowa
Ms. Lat. F. v. I. 99; 103, 253
Itsz. n. – Trilingvis biblia; 225
Washington, Library of Congress
Pre-Accession 1; 217, 219
Wien, Benediktinerabtei = Schottenstift
Ink. 254; 267
Cod. 305; 228
Cod. 306; 228
Wien, Österreichische Nationalbibliothek
Cod. 23^A; 33, 54, 235, 250
Cod. 326; 20, 32, 33, 229
Cod. 438; 250
Cod. 481; 216
Cod. 644; 250
Cod. 790; 221, 236
Cod. 799; 250
Cod. 2042; 221-222
Cod. 2349; 230
Cod. 2722; 41, 231
Cod. 2773; 229
Cod. 3523; 228
Cod. 12758; 250
Cod. lat. 11; 62, 65, 69, 197, 236
Cod. lat. 18; 170, 254
Cod. lat. 19; 254
Cod. lat. 20; 254
Cod. lat. 21; 254
Cod. lat. 22; 98, 251
Cod. lat. 24; 60, 69, 88, 90, 98, 251, 236
Cod. lat. 44; 79, 88, 89, 98, 255
Cod. lat. 48; 130
Cod. lat. 49; 254
Cod. lat. 56; 198
Cod. lat. 76; 237

- Cod. lat. 92; 83, 98, 251
 Cod. lat. 100; 237
 Cod. lat. 111; 64-66, 69, 81, 197, 236
 Cod. lat. 132; 237
 Cod. lat. 133; 98, 251, 254
 Cod. lat. 138; 82, 83, 98, 251
 Cod. lat. 140; 82, 83, 98, 251
 Cod. lat. 141; 68, 69, 198
 Cod. lat. 170; 83, 87, 98, 251
 Cod. lat. 173; 237
 Cod. lat. 179; 254
 Cod. lat. 197; 254
 Cod. lat. 250; 257
 Cod. lat. 218; 76, 83, 98, 251
 Cod. lat. 224; 83, 98, 251, 284
 Cod. lat. 259; 83, 98, 251
 Cod. lat. 292; 98, 251
 Cod. lat. 431; 233
 Cod. lat. 438; 233
 Cod. lat. 496; 35, 54, 235
 Cod. lat. 644; 67, 69, 197
 Cod. lat. 653; 98, 251
 Cod. lat. 654; 98, 251
 Cod. lat. 656; 78, 98, 251
 Cod. lat. 705; 254
 Cod. lat. 717; 106-107, 257
 Cod. lat. 721; 254
 Cod. lat. 761; 237
 Cod. lat. 787; 54
 Cod. lat. 798; 254
 Cod. lat. 826; 83, 98, 251
 Cod. lat. 861; 254
 Cod. lat. 872; 110, 257, 258, 289
 Cod. lat. 930; 79, 90, 98, 251
 Cod. lat. 976; 254
 Cod. lat. 977; 83, 99, 251
 Cod. lat. 1037; 99, 251
 Cod. lat. 1062; 62, 198, 216
 Cod. lat. 1194; 207
 Cod. lat. 1391; 99, 251
 Cod. lat. 1566; 254, 266
 Cod. lat. 1767; 30-31, 32, 33, 229
 Cod. lat. 1769; 86, 90, 99
 Cod. lat. 1799; 284, 288
 Cod. lat. 1846; 194
 Cod. lat. 2139; 76, 99, 251
 Cod. lat. 2271; 54, 83, 99, 251
 Cod. lat. 2295; 227
 Cod. lat. 2349; 34
 Cod. lat. 2384; 80, 83, 99, 252
 Cod. lat. 2391; 80, 83, 99, 252
 Cod. lat. 2441; 233
 Cod. lat. 2458; 76, 83, 99, 252
 Cod. lat. 2463; 222
 Cod. lat. 2472; 104, 256
 Cod. lat. 2485; 83, 99, 252, 262
 Cod. lat. 2489; 66-67, 69
 Cod. lat. 2773; 31
 Cod. lat. 2784; 35
 Cod. lat. 3099; 237
 Cod. lat. 3959; 254
 Cod. lat. 3979; 228
 Cod. lat. 3991; 244
 Cod. lat. 4036; 243
 Cod. lat. 4229; 237
 Cod. lat. 4792; 69, 196
 Cod. lat. 4857; 135, 197
 Cod. lat. 4870; 244
 Cod. lat. 5101; 233
 Cod. lat. 5424; 233
 Cod. lat. 10573; 281
 Cod. lat. 14353; 227
 Cod. lat. 14447; 227
 Cod. lat. 14457; 227
 Cod. lat. 14480; 227
 Cod. Ser. nov. 2584; 234
 Cod. Ser. nov. 2701-02; 17
 Cod. Ser. nov. 3344; 234
 Hist. gr. 1; 170, 250
 Hist. gr. 8; 216, 254
 Hist. gr. 16; 250
 Ink. 2 F 31; 254
 Ink. 11 R 17; 243
 Ink. 23. F. 22; 262
 Phil. gr. 29; 254
 Phil. gr. 105; 254
 Phil. gr. 135; 254
 Phil. gr. 140; 254
 Phil. gr. 289; 250, 284
 Sn. 12758; 99
 Suppl. gr. 4; 250
 Suppl. gr. 11; 254
 Suppl. gr. 30; 250, 257
 Suppl. gr. 44; 254
 Suppl. gr. 45; 250, 256
 Suppl. gr. 51; 250
 Theol. gr. 1; 250
 Theol. gr. 154; 254
 Theol. gr. 259; 254
 Theol. gr. 337; 254
 Wien, Zentralarchiv des Deutschen Ordens
 Hs. 427 H; 107-108, 257
 Wolfenbüttel, Herzog-August Bibliothek
 Cod. 1. Aug. 4⁰; 200, 254, 257
 Cod. 4.1. Aug. 4⁰; 254
 Cod. 5 Aug. 8; 254
 Cod. 1. Aug. 4⁰; 200, 254, 257
 Cod. 10. Aug. 4⁰; 103, 254
 Cod. 12. Aug. 4⁰; 80, 103, 254
 Cod. 39. Aug. 4⁰; 255
 Cod. 61.12 Aug.; 254
 Cod. 65.2. Aug. 8g; 254
 Cod. Guelf. 2. Aug. 4⁰; 103
 Cod. Guelf. Helmst. 52; 214
 Cod. 88. I. Theol. 4⁰; 103, 254
 Cod. 277; 204
 Cod. 427 69.9 Aug. 2⁰; 61, 69, 103, 197
 Cod. 427 H 43. Aug. 2⁰; 103
 Cod. 427 H 73. Aug. 2⁰; 80, 103, 254

- Cod. 427 H 84. 1. Aug. 2⁰; 86, 88, 103, 254
 Cod. 427 H 85, 1, 1. Aug. 2⁰; 80, 103, 254
 Wrocław (Boroszló), Biblioteka Uniwersytecka
 Itsz nélkül; 242
 I.n° 238; 41
 R 492; 250
 Sign. 4. Nr. 520; 172
 Würzburg, Universitätsbibliothek
 Ms. Th. O.6; 250
 Zagreb, Nacionalna sveučilna biblioteka
 Cod. Univ. No.257 S. M. XI. C. 3.; 103
 MR 10; 111-112, 120-121, 141, 144,
 145-146, 260
 MR 46; 260
 MR 107; 198, 257
 MR 163; 218
 MR 170; 141, 143-145, 147-152, 260, 265
 Zagreb, Riznica katedrala
 No. 109; 244
 No. 354; 141, 143-144, 179-182
 No. 355; 90, 111-112, 115, 120, 123, 141,
 145-146, 259
 Elveszett, bizonytalan, lelőhely nélkül, létezése
 feltehető
 Candidus; 254
 Chelidonium; 254
 Statius; 254
 Cassius; 254
 Aristoteles; 254
 Orosius; 254
 Kalocsai kódex; 254
 Celsus: 106-107; 257
 Ferences regula; 261
 Szt. Ferenc beszédei; 261
- Possessorok*
- Adam Zhaczanj nyitrai kanonok, dékán 280
 Ágnes Habsburg királyné 214
 Ágoston menyhártfalvi plébános 226
 Albert király 35, 41-42, 54, 231
 Amandel Farkas soproni orgonista 244
 Ambrosius Compost pozsonyszentgyörgyi pres-
 byter 285
 Ambrosius magister, esztergomszentistváni cus-
 tos 243
 András magister zágrábi kanonok 244
 András nápolyi herceg 217-218
 Andrea Scolari 29, 36, 230
 Andreas Bianchini 244
 Antal mester 215
 Anthonius de Pesth frater 223
 Apáthy Lukács kánonjogi doktor, egri prépost,
 vezsprémi lektor 243
 Aranyas Márton 240
 Aranyasi Gellértfi János csütörtökhelyi iskola-
 mester 240, 277
 Astexanus bártfai ágostonos frater 242
 Augustinus baccalaureus 242
 Augustinus de Zagrabia = Zágrábi Ágoston
 Augustinus dominus 242
 Báchy Ferenc 266
 Bakócz Bálint, Bakócz Tamás unokaöccse 245
 Bakócz Tamás esztergomi érsek 116, 143, 146,
 147, 149, 150, 151, 174, 177-182, 18, 197,
 250, 283-284
 Bálint káplán 223
 Baltazar Stekh notarius 266
 Balthasar Blutfogel = Blutfogel Boldizsár
 Bártfai Ágoston plébános 240
 Bártfai Bálint szepesi custoskanonok 271
 Bártfai Márton 285
 Bártfai Péter 241
 Bartholomaeus Frankofordinus 286, 288
 Báthori István erdélyi vajda 238
 Báthori Miklós váci püspök 109-110, 199,
 258-259
 Batthyany Boldizsár kőszegi várkapitány 239
 Beatrix királyné 76, 98, 99, 100, 101, 103,
 17-179, 198, 199, 247, 48, 25, 254-255,
 281
 Beckensloer János esztergomi érsek 59, 106,
 195, 196, 236, 237, 246
 Bélai Jakab 228
 Benedek erdélyi püspök 220
 Benedek esztergom-szettamási prépost, váradi
 püspök 216
 Benedek hajduszóvátai plébános 244
 Benedictus de Wratislavia = Boroszlói Benedek
 Benedictus Engn pesti domonkos frater 222
 Beneéthy Máté 266
 Berethalmi Balázs 278
 Bicskei Gergely esztergomi érsek 216
 Blasius de Byrthalben = Berethalmi Balázs
 Blasius de Kezmark 278
 Blasius de Serench literatus 279
 Blasius de Zala ferences frater 285
 Blasius kanonok 227
 Blasius Schwarz soproni javadalmas 279
 Blasius Slavus 228
 Blasius Ymregh 285
 Blutfogel Boldizsár beszercei prédikátor, bárt-
 fai káplán 272-274, 280
 Borbála, Egkenfelder liebhard sógorője 234
 Boroszlói Benedek kassai kánonjogász 240
 Bredenscheid János legista 226
 Briccius de Celia bécsi egyetemi tanár 266
 Caspar Soliensis 233
 Casparus Polirer = Polirer Gáspár
 Christian Leyth pozsonyi kanonok 234C
 Christoph Herb 243
 Christophorus Arcuensis de Posonio 243
 Christophorus de Zemenche szepesi olvasóka-
 nonok 271
 Cillei Bereck = Briccius de Celia
 Cillei Borbála 30,34
 Clemens de Villa Andree 278
 Clemens freviusde lehota 284
 Cristianus de Septemlilii = Héthársi Keresztély
 Csábrági Péter szentgyörgymezői kanonok 285
 Csepelyi Simon 286

- Csulai Móré Fülöp pécsi püspök 238
 Czipser Péter bártfai plébános 277
 Dalos Gáspár teológiai doctor, ferences frater 267, 286
 Debrentei Tamás zágrábi kanonok 107-109, 117, 181, 201, 257
 Decsei Lukács közjegyző 266
 Demeter literatus Petneházi 228
 Dominicus Salomon de Cassovia 242
 Domonkos erdélyi prépost 221
 Domonkos magyarországi ágostonos professzor 201
 Drágffy család 284
 Drágyi Tamás 124-125, 261
 Dumbriczser Simon pozsonyi polgár 240
 Dumbriczser Wolfgang pozsonyi magister 240, 234
 Ebendorfer Miklós budai esküdt 239
 Egervári László váradi püspöki kormányzó 238
 Egkenfelder Liebhard pozsonyi jegyző 233-234
 Egkenfelder Sebestyén 234
 Eisenstadt Lienhard 244
 Emericus de Gyengyes ferences frater 285
 Engel István Kolozsvári 227
 Eperjesi Bertalan eperjesi plébános 277
 Eperjesi Márton bártfai plébános 277
 Erdélyi József 279
 Erdődy Simon zágrábi püspök 283
 Ernst Konrád 228
 Erzsébet, id. Lokietek királyné 213, 225
 Erzsébet, ifj. Kotromanic királyné 225
 Erzsébet, Szt. 193
 Filipec János váradi püspök 118, 122-124, 174, 175, 253, 261
 Florian úr 244
 Franciscus de Segusd ferences frater 285
 Ganoys Vencel 222
 Garáza Péter 63, 64, 69, 104-107, 237, 257
 Gargói Ferenc szepesi custos 232
 Gauensdorfer Detre soproni javadalmas 227
 Georgius de Monstriberg = Szepesszombati Bertalan
 Georgius leibici plébános 226
 Georgius Monery szepesi kanonok 271
 Georgius Petri bártfai lelkész 275-276
 Georgius Rodt dominikánus 286
 Georgius Slavus esztergomi tanuló 228
 Georgius Theoticus de Ungaria 268
 Gertrudis királyné 193, 213
 Gizella királyné 213
 Golsó István 222
 Gosztonyi János erdélyi püspök 269-270
 Gregorius Grotker de caschovia magister 278
 Gregorius Jacobi de Bartpha 266
 Gregorius Zentmiklosy 285
 Grolok Jakab jogi baccalaureus 242
 György topuszkói apát 37, 121, 141-152, 179, 180, 265
 Gyulai László 282
 Hacza = Haczius Márton
 Haczius Márton váradi kispripost 169-170, 250, 282
 Hacz = Haczius Márton
 Hadnagy Bálint 245, 246
 Hagymási Bálint = Valentinus Pannonius
 Han de Wyalias Ispár = Han János
 Han János pozsonyi őrkanonok 25, 152-158, 265
 Hanns von Weitra = Han János
 Hans Fuhrman császári kanonok 227
 Hans Preidler 244
 Hantó György 13, 58, 104
 Hayndl Tamás pozsonyi kanonok 271
 Hedvig királyné 23, 225
 Henckel János, id. 189-190, 269, 290-291
 Henckel János, ifj. lőcsei káplán 290
 Henckel Sebestyén magister, lőcsei plébános 290
 Henricus Giesperger 228
 Herepei Márk erdélyi alvajda 233
 Hermolaus leibici pálos prédikátor 279
 Hetési Pethe Márton 289
 Hilarius Wolphardus kolozsvári patricius 286
 Hrussóci Konrád 232
 Hunyadi János kormányzó 232, 233
 Hylbrandi Lőrinc krakkói studens, iglói lelkész 277
 Hyldebrandus de Wogendrossel = Hylbrandi Lőrinc
 Ibafalvy Tamás esztergomi jegyző 233
 Imre bulcsi apát 170, 283
 Imre gyulai plébános 233
 Imrefia János pozsonyi őrkanonok 23-25, 152, 226
 István bolognai tanuló 216
 István kancellár 216
 Istvánti Pál 268
 Iváncz József 289
 Jacobinus Alberti de Maynentibus 228
 Jacobus Ginsdorfer de Wela = Béla Jakab
 Jakó Mihály gyulafehérvári kanonok 271
 János leibici plébános 227
 János muzsnai plébános, medgyesi dékán 244
 János zágrábi kanonok 233
 Janus Pannonius pécsi püspök 13, 58, 59, 64, 65, 66, 67, 74, 75, 104, 105, 129-130, 132, 134, 197, 198, 200, 209, 238, 247, 249, 250, 251, 256-257, 258, 260
 Johannes bártfai plébános 277
 Johannes carpentarius szebeni polgár 268
 Johannes de Babafalva 285
 Johannes de Cyps 223
 Johannes de Eperjes eperjesi oltáros 243
 Johannes de Megerche = Megyericei János
 Johannes de Parathya barátfalvi plébános 244
 Johannes de Strigonio galgóczi fráter 239
 Johannes de Sutha 233
 Johannes de Wep = Han János
 Johannes Gerardi lőcsei ispótyalos 240
 Johannes Gremper 289

- Johannes Grosnagel ferences frater 268, 285
 Johannes Han de Vayka = Han János
 Johannes Kakas bécsi studens 271
 Johannes Lebel besztercei presbiter 278
 Johannes Myldt magister, aurifaber, szebeni polgár 268
 Johannes Rosenberg budai bíró 228
 Johannes Schwarz de Bartpha frater 242
 Johannes segesvári dominikánus 280
 Johannes Stuchs pozsonyi polgár 234
 Johannes Tamasj magister 240
 Johannes Varasdiensis aranyműves, szebeni polgár 268
 Johannes Varasdin 286
 Johannes Vy egri kanonok 242
 Jorg Ranes 234
 Jos. Erdelej = Erdélyi József
 Joseph dominus 240
 Kálmán Könyves király 213
 Kálmáncsehi Domonkos székesfehérvári prépost 85, 90, 111-119, 120 123, 131, 140, 166, 181, 201, 202, 206, 259-260
 Kaplon Ladislai Caplion = Szilágyi Kaplyon László
 Kápolnai Mihály győri kanonok 243
 Károly Róbert 118, 216-218, 225
 Kékcsei Izsó János kancelláriai hivatalnok 239
 Keresztényszigeti = Berethalmi Balázs
 Késmárki János menyhártfalvi pap 246
 Kinizsiné Magyar Benigna 139-140, 264
 Kisdemeteri Szász Márton erdélyi püspök 238
 Klaus Malzer soproni festő 233
 Körmendi Mihály kanonok 243, 274
 Körmöci Erasmus 285
 Kornis Mihály segedi főesperes, veszprémi kanonok 243
 Kristóf leibici plébános 241
 Kromer Györgyné 268
 Kunsneyder János 277
 Ladislaus de Sry ferences frater 247
 Ladislaus Katzynbray 241
 Lajos, Nagy király 17-23, 193, 222, 223-226
 Laki Thuz János horvát bán 202, 260
 Lasicz Miklós császári prépost 37
 Laskói Demeter 228
 László esztergomi prépost 215
 László, V. király 53-56, 194, 196, 232, 235
 Laurentius Hon comes 268
 Laurentius Hylbrandus = Hylbrandi Lőrinc
 Lazarus de Saray 216
 Leibici Benedek artes baccalaureusa, rozsnyói plébános 278
 Leonhard Planck 234
 Leonhard Regenperger kassai domonkos 242
 Leudeschid György szepesi éneklőkanonok, vikárius 190, 271
 Lipóczi Lukács 227
 Lossai Péter mérnök 267
 Lucas de Segusd ferences provinciális 285
 Ludovicus magister 271
 Magyi János budai közjegyző 239-240
 Mágyi Pál alnádor 266
 Majtényi Uriel turóci prépost 272
 Malzer Miklós = Klaus Malzer
 Marcellus fia Marcellus 215
 Margit, Szt. 213, 214
 Mária nápolyi királyné 23, 214
 Martinus Brenner besztercei orvos 286
 Martinus de Corona magister, szebeni prédikátor 244
 Martinus de Cremnicia minorita frater 280
 Martinus de Felselyndwa ferences frater 286
 Martinus Ispan győri polgár 268
 Martinus Pileus = Martinus Pillades
 Martinus Pillades szabad művészetek és jog doktora, a budai Szt. Zsigmond templom prépostja, omlasi és nagyszzebeni plébános 271
 Máté lőcsei ispotályos rektor 280
 Matheus de Rupe lesesi plébános 279
 Matheus Dezem strázai plébános 242
 Matheus Rosarius pozsonyi kanonok 270
 Matheus Széphegyi 278
 Matheus Waloch lőcsei plébános 276
 Mathias budai prédikátor 286
 Mathias Chwnys szabad művészetek magistere, teol. baccalaur, 285
 Mathias Pulchro Mone plébános = Matheus Széphegyi
 Mátyás király 62, 65, 69, 73-103, 108, 114-115, 117, 123, 124, 127, 132, 134, 135, 136, 139, 140, 141, 161, 162, 165, 170, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 185, 186, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 211, 237, 247-254, 255, 281
 Maurer János bártfai plébános 277
 Megyericsei János kolozsvári főesperes 278
 Menlen János bártfai plébános 277
 Mesko veszprémi püspök 220
 Michael de BIRTHALBEN 271
 Michael de Rupe magister, szebeni konvent tagja 272
 Michael Stadel soproni polgár 267
 Michael Venceslai de Conyn 227
 Micheola dominikánus 286
 Mihály milkói püspök 45
 Miklós olmützi pap 227
 Moritz Pál soproni kereskedő 286
 Muthmerius szepesi prépost 215
 Nagylaki István bécsi és székesfehérvári kanonok 130-131, 262
 Nagylucsei Orbán egri püspök 104, 126-130, 203, 262
 Náprági Demeter 289
 Nekcsei Demeter tárnokmester 219
 Nicolaus Bogner 240
 Nicolaus de Ezeek magister 244
 Nicolaus de Megies szebeni polgár 268
 Nicolaus magister 215
 Nicolaus Sybenlinder plébános 227
 Nyárádi János literatus 266

- Nyári Balázs ferences helytartó 280
 Nyás Demeter 286
 Oláh Miklós 189, 2472-289
 Olmützi Ágoston 253
 Olmützi Szaniszló kőrmöci oltáros 232
 Opuli Péter 226
 Otto pécsi kanonok 221
 Otto Peldova kassai polgár 268
 Ozorai Ferenc lippai frater 280
 Ozorai Pipo 29, 36
 Pachard Miklós pozsonyi polgár 228
 Pál brassói comes 244
 Pálóci György esztergomi érsek 42-46, 195, 231
 Pannonius Budensis = Bartholomaeus Franko-
 fordinus
 Pápóci Imre pozsonyi kanonok 271
 Pauli Schützner soproni polgár 268
 Paulus archidiaconus 233
 Paulus Byrthalben szebeni polgár 268
 Pelei Tamás gyulafehérvári kanonok 271
 Perényi Ferenc váradai püspök 133, 187-189, 282, 289
 Perugiai Bernát spalatói érsek 214-215
 Péter esztergomi kanonok 220
 Peter Göckerl soproni pék 268
 Peter Zistler 234
 Petrus baccalaureus Eperjesiensis = Czipsér Péter
 Petrus Crewschin 240
 Petrus Czypser = Czipsér Péter
 Petrus de Albaregali domonkos generális 280
 Petrus Hofeman 244
 Petrus Sabariensis 286
 Petrus Ursul 279
 Petthry Miklós veszprémi kanonok 285
 Philippus Gyulanus = Csulai Móré Fülöp
 Philippus Gyulanus = Csulai Móré Fülöp
 Piacensai Jakab zágrábi püspök 218
 Podmaniczky István nyitrai püspök 261
 Polirer Gáspár magister, lőcsei káplán 287
 Porpácsi Lukács királyi írnok 232
 Pöstyéni Tamás teológiai doktor, esztergomi kanonok 227
 Preirer György soproni javadalmazó 243
 Pukur Klára 225
 Renoldus magister 215
 Rogerius magister 215
 Rozgonyi György főispán 233
 Rumer Gáspár pozsonyi kanonok 285
 S. Bogadi. fr. 286
 Sánkfalvi Antal pozsonyi prépost 123, 125, 262
 Sági István esztergomi jegyző 266
 Sasmikó András 223
 Schellenberg János budai királyi kancellár 266
 Schenk Balázs 286
 Schomberg György pozsonyi prépost 243
 Senftleben Zsigmond bécsi baccalaureus, lőcsei oltáros 276
 Septei Péter királyi curia jegyzője 239
 Servatius Beer de Corona 244
 Siculus de Sicilia 228
 Sperenfogel Konrád lőcsei bíró 266
 Steffan Luttachcher de Pulka soproni polgár 267
 Stephanus Beythe ferences frater 286
 Stephanus de Zewleius frater 286
 Stephanus Lazko de Solchyan plébános 280
 Stephanus Ringler pécsi karmelita prior 279
 Stephanus Szuhai váci majd egri püspök 45
 Stephanus...de Bozok nacione nagh Zelew = Stephanus de Zewleius frater
 Stiboricí Stibor vajda 228
 Stock János szepesi prépost 241
 Stolai Péter bencés 228
 Swantoslaus Silentiosus 241
 Szalkai László 238
 Szalóki András szepesi kanonok 271
 Szapolyai János 249, 253, 284
 Szatmári György pécsi püspök 139, 185-187, 210, 245-246, 269, 289
 Szegedi Lukács esztergomi plébános 285
 Székely Mihály váradai kanonok 222
 Székely Miklós váradai kanonok 169, 282
 Szentgyörgyhegyi Tamás szepesszombati plébános 276
 Szentgyörgyi = Szepesszombati Bertalan
 Szentkereszti Benedek szepesbélai plébános 277
 Szepesszombati Bertalan 240
 Szerváciusz menyhártfalvi, lőcsei plébános 276
 Szükszói Benedek teológia doktora 267
 Szilágyi Kaplyon László esztergomi kanonok 272
 Tamás császári custos, zágrábi kanonok 36-37, 230
 Tamás egyházjogi baccalaureus 231
 Tamás érsek 216
 Tamás sárospataki domonkos vikárius 223
 Tamás szepesófalui pap 226
 Tapolcai Bertalan 223
 Telekes Ambrus besztercebányai minorita gardian 280
 Teofil pozsgai olvasókanonok 216
 Teremi Gyárfás kolozsvári plébános 285
 Thaman Schreiber soproni polgár 267
 Thomas csúti frater 279
 Thomas de Galamboch presbíter 285
 Thurzó János boroszlói püspök 170-176, 209, 283
 Thurzó Zsigmond váradai püspök 186, 187, 190, 209, 269
 Thuz Osvát zágrábi püspök 115, 119-121, 141, 144, 145, 146, 201, 202, 260
 Torjai Balázs ferences frater 285
 Ulászló, I. király 49-50, 164, 232
 Ulászló, II. király 49, 92, 93, 95, 116, 161-168, 176, 177, 179, 195, 207, 209, 213, 232, 247, 250, 280-281
 Uzsai János 221

- Valentin Bleisz 226
 Valentin Rubner frater 240
 Valentinus Campanator Polonus bártfai kle-
 rikus ? 277
 Valentinus de Hungaria = Hadnagy Bálint
 Valentinus de Saag veszprémi kanonok 272
 Valentinus Pannonius 245-246
 Valentinus Rabener 242
 Váradi Balázs kalocsai prépost 238
 Váradi Benedek magister 267
 Váradi Ferenc erdélyi püspök 288
 Váradi János literátus 268
 Váradi Péter kalocsai érsek 131-135, 140, 188,
 204, 260, 263
 Várdai Ambrus 288
 Várdai Ferenc váci, erdélyi püspök 284, 288
 Vásárhelyi János kalocsai olvasókanonok 238
 Vásári Miklós esztergomi érsek 221
 Verbőczy István 266
 Vergerio Pier Paolo 226, 237
 Vértesi ferences frater = Petrus Sabariensis
 Vitéz János esztergomi érsek 57-69, 74, 75, 83,
 88, 90, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105,
 134, 135-139, 178, 195, 196, 197, 198,
 200, 203, 204, 235-237, 247, 249, 251,
 256, 262
 Vitéz János, ifj. szerémi püspök 64, 204, 263-
 264
 Wenedictten úr soproni polgár 267
 Wenzeslaus Pernnhertel 234
 Werbigena, Moyses Laurentius özvegye 239
 Weresmarthy Ipoly bécsi tanár 228
 Weyteni Orbán soproni javadalmas 227
 Weolfgang Ranes magister 234
 Wolfgang budavári Szűz Mária templom kano-
 nokja 272
 Wolfgang Flachel soproni javadalmas 279
 Z. f 285
 Zágrábi Ágoston zágrábi dominikánus 244
 Zempléni Demeter 228
 Zsigmond király 29-36, 54, 173, 194, 229-230
- Scriptorok, rubrikátorok és festők*
- Albert király miniátora 32-33
 Albrechts miniator = Albert király miniátora
 Alexander Verazanus 103
 Ambrogio de Predis 254
 Andreas Bogner de Bartpha 277
 Angelus 100
 Antonio da Monza, Fra 136-137
 Antonio di Niccolo di Lorenzo 249
 Antonius de Endrefalva 244
 Antonius Sinibaldus 100, 102
 Antonius Theobaldus 254
 Aranyas Márton 240
 Aranyasi Gellértfi János 241
 Asszonyfalvi Osztfy Miklós 233
 Astexanus 242
 Attavante degli Attavanti 77-78, 89-90, 98, 99,
 100, 101, 102, 103, 124, 127, 186, 203,
 249, 251, 252, 253, 254
 Attavate de Attavantibus = Attavante degli
 Attavanti
 Bakócz Graduale mestere = Bakócz miniátora
 Bakócz miniátora 148-152, 181, 283, 289
 Bakócz monogrammista = Bakócz miniátora
 Balthasar Blutfogel = Blutfogel Boldizsár
 Bartolommeo Fontio = Fontius, Bartholomaeus
 Bereczk = Briccius de Polanka
 Blandius 82, 247
 Blutfogel Boldizsár 272-274
 Boccardino Vecchio 78-79, 98, 102, 186-187,
 199, 208, 251
 Bona di Savoia mestere 76, 138, 252, 263, 264
 Bona Sforza imakönyvének mestere = Bona di
 Savoia mestere
 Bourdichon, Jean 118
 Bredenscheid János 22
 Briccius de Polanka 60
 Cantus Bonagius de Cantinis 102
 Carolus Hilarii Fatarius Geminianensis 101
 Cassianus-kódex mestere 94-95, 168, 253, 262,
 289
 Cattaneo, Giovanni Antonio de Mediolano 93,
 94, 102, 127, 131, 161-162, 163-164, 174,
 176, 200, 203, 207, 247, 253
 Cenninius Petrus 249, 250, 252, 254
 Cheric, Francesco d'Antonio del 79-80, 88,
 98, 101, 103, 252, 253, 254, 255, 257
 Clemens Salernitanus 253, 255
 Cristoforo Cortese 249
 Cristoforo de Perdis 85, 92-93, 94
 Cristoforo Majoranna 249
 Cynicus = Johannes Marcus Cynicus
 D.G.V.Q.M.G.H.S.J. 102
 Dominicus Cassii di Nardia 252
 Eghenvelder = Egkenfelder Liebhard
 Egkenfelder Liebhard 233
 F.M. = Frater M.
 Fácsi Antal 239
 Felix Petancius 166, 167-168, 247, 253, 261,
 281
 Felix Ragusinus Dalmata 247
 Fontius, Bartholomaeus 101, 103, 105, 199,
 200, 249
 Francesco da Cocorezzo = Franciscus
 Francesco de Castello, Castello, Ithalico, Itha-
 lico = Franciscus de Castello Italico et de
 Mediolano
 Francesco. Rosselli 84, 252, 253
 Franciscus Collensis = Franciscus
 Franciscus 99, 102, 116, 124, 249, 250
 Franciscus de Castello Italico et de Mediolano
 115-116, 180-181, 247, 253, 254, 259-260
 Franciscus Junius 254
 Franciscus Martinus Geminianensis 99, 249,
 250
 Frater M. 140
 Georgius Kathedralis et Institorist 102

- Georgius Slavus 228
 Gherardo és Monte del Flora = Gherardo és Monte di Giovanni
 Gherardo és Monte di Giovanni 79, 98, 100, 101, 102, 249, 252
 Gioacchino di Monte de Gigantibus 252
 Giovanni Boccardi = Boccardino Vecchio
 Giovanni Pietro da Birago = Bona di Savoia
 Giovannin de' Grassi 253
 Giulio Clovio 180, 206, 210, 265, 283
 Gugelweit János 267
 Gundusalvus Hispanus 249
 Hans Fuhrman 227
 Henricus Amstelredammis 99
 Henricus de Brugis 98
 Henricus dicti Stephani = Henrik csukárdi plébános
 Henrik csukárdi plébános 22, 23, 24, 62, 153-157, 193, 207
 Henrik másoló 25, 42
 Hertul cimarius 218
 Hertul fia Miklós scriptor 218
 Hubertus scriptor 249, 253
 I. K. mester 283
 Illustratore = Pseudo-Niccolò
 Iohannes Francescus Martinus de S. Geminiano 98, 100
 Ivanics Pál 233, 235
 Jacobus Johannes Alamanus Crucennacensis 101
 Janiček Zmiletý z Písku 281
 János scriptor 163
 Janus Pannonius pécsi püspök 250
 Jenő Pál scriptor 233
 Joannes de Flescoball 98
 Johannes Antonius Cattaneo de Mediolano = Madocsai apát
 Johannes de Cyps 223
 Johannes de Strigonio 239
 Johannes Marcus Cinicus 100, 107-108, 252, 255
 Johannes Mayer de Crennicio 277
 Johannes Rosenberg 228
 Johannes Schwarz de Bartpha 242
 Johannes Thettalos Scutariotes 250
 Julijo Klovio = Giulio Clovio
 Jure Clović = Giulio Clovio
 Kékcsei Izsó János 239
 Laskói Demeter 228
 László, V. király miniátora 33, 55
 László, V. mestere = László, V. király miniátora
 Laurentius Stropko 242
 Lehrbüchermister 236
 Leonardus Job 101, 251
 Lossai Péter mérnök 267
 Lucas Fabiani de Ficinis 103, 199
 M.J. 101
 M.L.P. 100
 Madocsai apát = Cattaneo, Giovanni Antonio de Mediolano
 Magyi János 239
 Martinus Antonius presbiter 100, 102
 Martinus Opifex 30, 31, 32, 33, 41, 46, 229
 Matheus de Milethnicz, presbiter (=Milethnicz=Miletinecz) 14, 4, 260
 Mathias Prenner 265
 Mtáyás király 1. címerfestője 83-84, 247, 251, 252
 Mátyás király 1. címerfestőjének követője 253
 Mátyás király 2. címerfestője 87-88
 Nicolaus presbiter 251
 Nicolaus Pupiensis 99
 Nyárádi János 266
 Pál scriptor 168
 Petantius Ragusinus = Felix Petancius
 Petrus Cenninius 76, 100, 103, 236, 248, 249, 251
 Petrus de Abbatis Burdigalensis 92, 102
 Petrus Middelburgh 100
 Porpáci Lukács 232
 Pseudo-Niccolo (Illustratore) 221
 Sasseti miniátora 253
 Sebastianus Slavinus 103
 Sebastianus Salvinus = Sebastianus Salvinus Amitinus
 Sigismundus de Sigismundi 102, 251
 Simon von Niederaltaich 194
 Simon, bencés barát 54
 Sinibaldi 255
 Sinibaldus Antonius = Sinibaldi
 Stephani Henrik = Henrik csukárdi plébános
 Stephanus de Chahol, Frater 117
 Stepht Henrik = Henrik csukárdi plébános
 Stolai Péter bencés 228
 Szalkai László 238
 Tapolcai Bertalan 223
 Theodericus, Johannes 98
 Thomas klerikus 244
 Vespasiano da Bisticci műhelye 99
 Vitéz másolója 98
 Weresmarthy Ipoly 228
 Zoan Antonio Cattaneo = Cattaneo, Giovanni Antonio de Mediolano

Tünde Wehli: Bemerkungen über die ungarischen Bibliophilen im Mittelalter und über ihre Sammelgewohnheiten

Edith Hoffmanns Werk „Régi magyar bibliofilek (Alte ungarische Bibliophilen)“, das im Jahre 1929 erschien, wurde 1992 mit Anmerkungen versehen und im Reprint wieder herausgegeben. Die Anmerkungen wurden auch in einer Dissertation (unveröffentlichtes Manuskript) bearbeitet.

Im Werk aus dem Jahre 1929 wurden Bibliophilen aus der Zeit zwischen 1342 und 1526, insbesondere die Bücher und die Person der Bücherfreunde behandelt, die die Bücher vor allem im Hinblick auf die ästhetisch schöne äußere Beschaffenheit sammelten.

Die Ausgabe von 1992 behandelt die Possessoren, die zwischen 1000 und 1526 die Bücher vor allem im Hinblick auf ihre inhaltliche Wichtigkeit sammelten.

Aus der Ausgabe von 1929 kann der Leser 280 Bände von 36 Bibliophilen und anderen 14 Personen, aus der Ausgabe von 1992 750 Bücher von weiteren 346 Sammlern kennenlernen.

Da die Werke über Bibliophilen und Possessoren vor allem auf die Sammler und bestimmte Bücher dieser Sammler ausgerichtet sind, setzte sich nun die Autorin vorliegender Abhandlung zur Aufgabe, allgemeinere Probleme zu erschließen und zu lösen zu versuchen. Sie behandelt die Gewohnheiten bei den Bücherbeschaffungen, die Formen der Benutzung sowie der Lagerung der Bücher, die Entwicklungsgeschichte der königlichen Bibliothek und vergleicht schließlich die Privatbibliotheken und die kirchlichen Sammlungen.

Die Abhandlung enthält im Anhang auch Register für Scriptoren, Miniatoren, Possessoren und Kodizes.